

EERSTE INDRUKKEN EN RESULTATEN VAN VELDONDERZOEK

GEVRAAGD: MEER DIVERSITEIT OP VELD EN BORD

Foto Edith Lammeris van Bueren

Biologische landbouw staat voor diversiteit maar per gewas domineren vaak enkele rassen die goed bekend staan vanwege opbrengst en uniformiteit. In het project Divers en Dichtbij is EstafetteOdin met telers op zoek gegaan naar mogelijkheden voor zaadvaste rassen, dit onder begeleiding van het Louis Bolk Instituut. De afgelopen drie jaren zijn veldproeven gedaan met zaadvaste groenterassen en met divers materiaal van zomertarwe. Ook zijn er voor verschillende groentegewassen kwaliteitsanalyses uitgevoerd. Een beslissende rol bij het streven naar grotere diversiteit speelt uiteindelijk de handel.

TEKST EDWIN NUIJTEN | FOTO'S MERLE KOOMANS

Doel van onderzoeksproject Divers en Dichtbij is meer diversiteit op het veld en op het bord te krijgen door met name te kijken wat de mogelijkheden zijn van zaadvaste rassen. Aanleiding is het beperkt blijvende aanbod van het aantal rassen dat aangepast is aan biologische teeltomstandigheden zonder gebruik van kunstmest en bestrijdingsmiddelen. Veredelingsbedrijven zijn nauwelijks geïnteresseerd in veredeling voor een relatief kleine sector. Meestal worden rassen uit het bestaande assortiment

'Albert Heijn pleit voor meer variatie in het groenteschap'

geselecteerd voor biologische vermeerdering. Telers en handel zijn bovendien gewend hoge eisen te stellen aan opbrengst en uniformiteit van het oogstproduct. Het aanbieden van zaadvaste rassen is daarmee commercieel niet interessant.

Voor een goed zelfregulerend vermogen van een biologisch landbouwbedrijf is diversiteit juist het sleutelement. Dit vraagt ook om een andere opvatting van kwaliteit: in plaats van uniformiteit meer diversiteit en variatie.

Project Divers en Dichtbij. Proeftuinen voor zaadvaste rassen (2014-2016) is een initiatief van Estafette Odin BV in samenwerking met het Louis Bolk Instituut en de biodynamische producenten GAOS in Swifterbant, De Groenen Hof in Esbeek en de Maatschap Dames en Heren Vos in Kraggenburg. Doel: het vinden van geschikte zaadvaste rassen waarmee biologische en biodynamische telers in de regio ook in de toekomst uit de voeten kunnen en die de diversiteit in het winkelschap behouden of zelfs verbreden. Op zaterdag 26 november 2016 wordt het project Divers en Dichtbij tegelijk met het project Bij, Boer en Burger afgesloten op Warmonderhof in Dronten. Belangstellenden kunnen zich aanmelden via info@louisbolk.nl onder vermelding van Bij, Boer en Burger.

Kwaliteit is veelomvattend en gaat niet alleen om houdbaarheid en zo veel mogelijk uniformiteit in vorm en kleur van het product. Smaak en inhoudsstoffen zijn ook belangrijk. Daarnaast maakt een andere vorm, ofwel variatie in het schap ook deel uit van kwaliteit.

Na drie jaar verkennend onderzoek naar negentien groentegewassen is het niet mogelijk eenduidige conclusies te trekken. Dit heeft onder andere te maken met het gegeven dat de gewenste eigenschappen verschillen per gewas. Uitgangspunt in het zoeken naar smaakvolle zaadvaste rassen is dat deze goed te telen zijn binnen de huidige biologische teeltsystemen en tevens goed te vermarkten zijn. De uitkomsten van de veldproeven verschillen per gewas. Bij sommige gewassen zoals courgette en pastinaak zijn er veel overeenkomsten in vorm en opbrengst tussen zaadvaste rassen en F1-hybriden. Het aantal zaadvaste rassen met de juiste eigenschappen was vaak wel erg beperkt. Bij sommige gewassen hebben zaadvaste rassen net een andere vorm, zoals het knolvenkelras Finale, of een heel eigen groeiwijze, zoals het koolrabisras Supersmelz. Een ras met een specifieke eigen vorm en groeiwijze kan een interessante aanvulling zijn in het schap.

De relatie tussen smaak, kwaliteit en opbrengst is complex, en ook weer per gewas verschillend. Bij een gewas zoals courgette of pastinaak scoort een ras met hoge opbrengst ook goed op smaak en drogestofge-

'Kwaliteit gaat niet alleen om houdbaarheid en zo veel mogelijk uniformiteit'

halte. Bij andere gewassen zoals bewaarpeen waren er duidelijke verschillen in opbrengst en smaak. Naast goede smaak zijn er soms specifieke eigenschappen die meerwaarde geven. Een voorbeeld hiervan is het wortelras Rodelika. Hoewel de opbrengst van deze wortel minder is, blijkt dit goed smakende ras een hoger drogestofpercentage te hebben. Wordt er gekeken naar opbrengst in droge stof, dan worden de verschillen in opbrengst bij wortel genivelleerd (Tabel 1). Vergelijkbare patronen zijn zichtbaar bij onder andere pompoen. Opvallend was verder dat de rassen met een goede smaak en hoger drogestofpercentage meestal verminderde houdbaarheid laten zien. Hierin spelen groei en afrijping een rol. In geval van hard fruit geldt: hoe minder ver afgerijpt een product is, hoe langer de bewaarduur. Om deze reden worden appels voor late leveringen in een vroegere rijpingsfase geplukt. Ook een laat afrijpend winterpeenras zoals Nerac blijft lang houdbaar na de oogst.

Tabel 1: Resultaten van onderzoek naar wortelrassen geteeld in 2014 en beoordeeld in februari 2015 van het project Divers en Dichtbij.

* Bingenheimer Saatgut

Ras	Leverancier	Type	Bruto opbrengst (ton/ha)	Droge stof (%)	Opbrengst droge stof (ton/ha)	Score smaak (1-9)
Oxhella	B.Heimer*	Chantenay	51	11,7	6,0	6,0
Robila	B.Heimer	Berlikum	54	14,6	7,9	7,0
Flakkeese	Bolster	Flakkeese	55	13,2	7,3	5,9
Solvita	B.Heimer	Flakkeese	60	13,1	7,9	6,3
Rodelika	B.Heimer	Rote Riesen	42	16,8	7,1	6,5
Rolanka	B.Heimer	Rote Riesen	46	16,7	7,7	7,4
Rothild	Hild	Rote Riesen	53	12,3	6,6	5,7
Crofton F1	Rijk Zwaan	Nantes	50	14,1	7,0	6,3
Nerac F1	Bejo	Nantes	63	11,8	7,4	5,4

Voor bevordering van diversiteit in het veld en op het bord speelt de handel een beslissende rol. Opmerkelijk is dat supermarkt Albert Heijn pleit voor meer variatie in het groenteschap en de rigide eisen qua sortering en uniformiteit wil versoepelen. Maar met de proeftuinen van Divers en Dichtbij heeft Estafette Odin echt het voortouw genomen om diversiteit een grotere kans te geven. ■

Dr. Edwin Nuijten is werkzaam bij het Louis Bolk Instituut Merle Koopmans werkt bij Odin